

Una mirada que va més enllà

Text > LAURA REIXACH

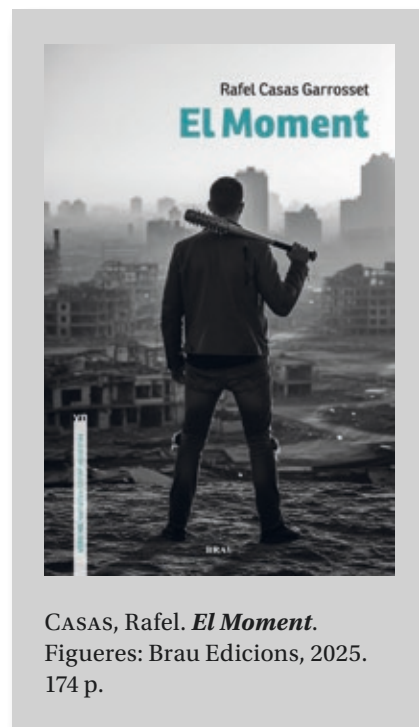
D'una pertorbadora contemporaneïtat, perquè la possibilitat dels fets que s'hi relaten no s'allunya tant com voldríem de la certesa que mai s'esdevindran, la novel·la *El Moment* de Rafel Casas Garrosset (Palamós, 1970), guardonada amb el vuitè premi Empordà de novel·la, és inquietant i opressiva, i tan dinàmica com si contempléssim un film d'acció d'alguna de les *majors* americanes de més anomenada. L'imaginari distòpic que Casas desplega amb un control ferri del ritme per fer-nos capbussar en la narració, empatitzar amb els personatges i mantenir-nos captius d'un hipnòtic «però, què passarà?» ens resulta d'allò més angoixant, ja que, amb l'imprevisible present en què vivim, el futur ens amoïna i no l'albirem gaire esperançador. Una fragilitat que s'exacerba encara més quan el punt de partida de la narració, talment com si l'autor gaudís d'un talent profètic, és una apagada total d'origen desconegut. En la memòria de tots, la que vam viure un 28 d'abril, no fa pas gaire.

Profeta o bruixot, o potser cap dels dos, el fet és que Casas basteix un relat que ens enganxa des del primer paràgraf fins al darrer. Amb aquesta cinquena novel·la, l'autor mostra una

certa depuració de l'estil, ara menys abundant en referències i més abocat a una descripció fluida d'accions i fets, però sempre, com en els seus treballs anteriors, amb un elenc de personatges variat i molt ben perfilats que li permeten construir un relat polièdric i immersiu. Una narració bastida amb una estructura dual que combina una mena de diari del narrador-protagonista escrit en primera persona, amb el relat de les vivències d'altres personatges escrit en tercera persona, una fórmula que enquadra la història des de diferents perspectives i li atorga una riquesa coral, alhora que és cabdal per mantenir la tensió narrativa.

«Pel carrer tothom anava a la seva, sense fer atenció a res ni ningú, sense preocupar-se per res que no fossin ells i els seus terminals telefònics. Una indolència vital que semblava vaticinar el que s'acostava», llegim a *El Moment*, i aquesta descripció tan crua del que sovint veiem al nostre voltant ens interpel·la i ens duu a reflexionar sobre la societat en què vivim actualment. Perquè analitzar la realitat, mirar més enllà i imaginar un futur és un exercici excel·lent per redreçar el camí que queda per fer.

Potser des de certs àmbits acadèmics s'han menystingut aquesta mena

de relats que ens proposen distopies i que ens enfronten a aquesta tasca de repensar-nos. Uns relats que, sovint, per aquesta valoració errònia, s'han restringit a un públic juvenil. No obstant això, si volem una literatura catalana ferma i normalitzada, cal que conreem tots els gèneres, perquè potser no tindrem un *Fahrenheit 451* de Bradbury, però tenim un *Mecanoscrit del segon origen* de Pedroló. I ara, amb el reconeixement que atorga aquest premi, ben merescut, tenim *El Moment* d'en Casas. Gaudiu-ne!

Vivències, ironia i consciència cívica

Text > CRISTINA CANAMASES

Amb un to proper i honest, Joan Boadas converteix la trinxera arxivística en literatura del record. *Històries d'arxiver* és un llibre fet de vivències, d'ironia i de consciència cívica. L'autor, després de dècades com a arxiver municipal i referent del sector, ofereix un relat que va més enllà del testimoni professional: és un homenatge als papers que ens expliquen la història i als silencis que també en formen part.

Boadas escriu amb la naturalitat de qui coneix tots els racons de la seva feina i els sap traduir al lector. Ho fa amb

un to distès i una metàfora reveladora: l'arxiver, diu, és «el lubricant que permet el funcionament de la maquinària administrativa per mitjà dels documents». Una imatge encertada, que resumeix l'essència d'una professió sovint invisible, però imprescindible per mantenir viva la memòria col·lectiva.

El llibre alterna records personals, episodis professionals i reflexions sobre què vol dir conservar i donar sentit al que som com a societat, amb un equilibri que evita tant l'autolloançà com la fredor tècnica. Hi trobem escenes quotidianes, moments de sorpresa

i fins i tot alguna dosi d'humor, com ara l'anècdota de la polèmica fotografia amb el rètol «Si pots, deixa de mirar-me el cul», una imatge que, quan va ser utilitzada com a portada d'una publicació, va provocar un petit terratrèmol mediàtic. L'episodi, més enllà de l'anècdota, serveix a Boadas per reflexionar sobre els límits de la mirada, la gestió de les imatges i la responsabilitat dels arxius com a guardians, però també com a mediadors del passat d'un país.

En aquestes pàgines s'amaga un enfocament que oscil·la entre la pre-

Crims passats per aigua

Text > NARCÍS JUANOLA

Ja tenim a les mans la vuitena novel·la de Salvador Casas Busquets (Santa Coloma de Farners, 1953), un escriptor tardà, que va publicar la seva primera novel·la, *Temps difunt* el 2006 (guanyadora del Premi Literari del Col·legi d'Advocats de Mataró), i que ha anat enfilant publicacions i premis en aquests gairebé vint anys de carrera fins a la publicació de *Jo he robat el manuscrit Voynich*, escrita a quatre mans amb Josep Torrent, VI Premi Empordà de Novel·la.

Ombres del Barri Vell, que ens va arribar el juny de 2025, és una novel·la de lladres i serenos ambientada en una Girona tèrbola, negra i plujosa.

Al carrer de Cúndaro, un assassí degolla la Maribel Cortina, regidora de l'Ajuntament i restauradora d'art del Museu Diocesà. Abans de morir, però, reconeix el seu agressor i aconsegueix deixar una pista a partir de la qual la policia començarà les investigacions. Però el cas no és tan senzill com es pensaven el parell de policies que porten el cas i que es veuen assetjats pels articles que es publiquen des d'un dels diaris de la ciutat, que no fan res més que enrarir l'ambient. En aparèixer un altre cadàver, també pels carrers del call, s'escampa la por per tota la ciutat. I no serà el darrer.

Amb aquest argument, es basteix un thriller policíac que enganxa. C cadascun dels capítols comença amb uns paràgrafs escrits en primera persona pel director del diari *El Dia*, en Baltasar Abella, i després passa a un narrador omniscient que ens va explicant el desenvolupament dels fets, a excepció del capítol inicial, en el qual l'autor avantposa la narració de l'assassinat de la Maribel, i del darrer, per raons estructurals de la narració. L'epíleg final acaba de resoldre uns problemes de temporalitat que em grinyolaven mentre llegia.

En Salvador aprofita el relat per introduir-nos una visió social de la ciutat i dels seus protagonistes: l'altruisme dels voluntaris de La Sopa, la cura de familiars malalts d'Alzheimer, la manipulació periodística per aconseguir beneficis econòmics, la primera sospita sempre envers el marginat. Els personatges són un pèl estereotipats: el policia amb problemes familiars i d'addiccions ja és un clàssic de les novel·les i les sèries policíiques, i la *femme fatale* que es folla tot el que es mou tampoc seria cap novetat.

En resum, un relat que es llegeix sense problemes (tot i que a vegades et trobes amb paraules i expressions que

CASAS, Salvador. *Ombres al Barri Vell*. Figueres: Brau Edicions, 2025. 204 p.

grinyolen en boca del narrador, com ara «el seu espòs», «el veritable assassin») i que en un tres i no res us endinsarà en aquesta Girona fosca on el tres no hi és sobrer.

L'autor aprofita el relat per introduir-nos una visió social de la ciutat i dels seus protagonistes

cisió de l'ofici i la tendresa del record. Boadas descriu arxius que es transformen en espais vius, oberts al ciutadà, on el passat i el present dialoguen en el paper i els píxels. Reivindica que la feina de l'arxiver no és només conservar, sinó també donar sentit als documents, posar-los en context i fer-los accessibles. La seva prosa, planera i alhora meticulosa, transmet una idea fonamental: sense arxius no hi ha memòria, i sense memòria no hi ha democràcia.

En un moment en què la digitalització i la intel·ligència artificial redefi-

neixen la manera com recordem, Boadas defensa la figura de l'arxiver com a pont entre generacions. El llibre no cau en la nostàlgia, sinó que convida a mirar endavant amb rigor i sensibilitat. És, en definitiva, una obra que dignifica una professió i alhora en celebra el valor humà.

Amb *Històries d'arxiver*, Joan Boadas ofereix una lectura amena, plena de complicitats i de veritat. Una crònica que ens recorda que, darrere cada document, hi ha una vida, una història i una responsabilitat compartida.

BOADAS, Joan. *Històries d'arxiver*. Cassà de la Selva: Editorial Gavarres, 2025. 300 p. (El Caliu de la Memòria; 16)